

والنتین کاتاسانوف پروفیسور، دکتر علوم اقتصادی، مدیر مرکز پژوهش‌های اقتصادی روسیه بنام «سرگئی فیودورویچ شارایوف»
مترجم: ا.م. شیری

در باره ایران، عربستان سعودی و صد سالگی نظام ذخیره

فدرال (*)

<http://www.fondsk.ru/news/2013/11/08/ob-irane-saudovskoj-aravii-i-100-letnem-jubilee-frs-23852.html>

۲۱ عقرب ۱۳۹۲

تلاشها برای ایجاد روابط سیاسی حسنه بین آمریکا و ایران همزمان با به سردی گرائیدن مناسبات بین آمریکا و عربستان سعودی مورد بحث بسیاری از رسانه های جمعی در ماههای اخیر قرار گرفته است. و همه اینها اغلب حادثه تشکیل نظام ذخیره فدرال آمریکا در سال ۱۹۱۳ را یادآوری می کند، که در ماه دسامبر یک صد سالگی آن به پایان میرسد. از نقطه نظر من، مصادف بودن رویدادهای اخیر خاورمیانه و نزدیک با یکصدمین سالگرد تشکیل نظام ذخیره فدرال بسیار نمادین است.

صرفنظر از طیف وسیع دلایل شروع گرمایش مناسبات بین واشنگتن و تهران، سعی می کنم جنبه مالی- پولی این رویدادها را توضیح دهم. پس از جنگ جهانی دوم بین آمریکا و ایران مناسبات گرم و دوستانه برقرار بود. اما پس از سرنگونی شاه طرفدار آمریکا در سال ۱۹۷۹ در ایران، همه این مناسبات تغییر یافت. در طول دهه های اخیر مناسبات بین آمریکا و ایران در بهترین حالت، تیره، و اغلب خصمانه بود. واشنگتن تا این اواخر کوشش می کرد باتکاء اعمال تحریمهای اقتصادی- مالی تهران را به زیر نظارت خود درآورد. طی دهه اخیر، تحریمها زیر پرچم مبارزه با برنامه هسته ای ایران، که گویا هدف آن ساخت سلاح اتمی است، به اجرا گذاشته شد. سالهای زیادی است که ایران در زیر تحریمهای اقتصادی آمریکا به حیات خود ادامه میدهد. این تحریمها، البته که زندگی جمهوری اسلامی را دچار دشواریهایی کرده است، اما ایران بنوعی با این شرایط خو گرفته است. مسدود کردن تسویه حسابهای ایران با دیگر کشورها با دلار آمریکا، نکته کلیدی تحریمها بودند. از آنجائی که همه پراختهای بزرگ عمدتاً بصورت غیرنقدی انجام میشود، آنها باید از نظام بانکی آمریکا عبور کنند. در مقابل این تحریمها، تهران با گذار به یورو برای تسویه پرداختهای نفت و سایر کالاهای خود، واکنش نشان داد. در پاسخ به ایران، واشنگتن با اعمال فشار به متحدان اروپائی

خود، «مهره‌ها» را سفت تر کرد. اولاً، آمریکا خواستار امتناع آنها از خرید نفت ایران شد. دوماً، از بانکهای اروپائی خواست از ارائه خدمات برای تسویه پرداختهای ایران با یورو خودداری نمایند. متحدان اروپائی تا حد زیادی به خواست آمریکا گردن نهادند. ایران صدور نفت به سایر کشورها، از جمله به چین و هند را در اولویت قرار داد. بدین ترتیب تسویه پرداختها را نه با دلار یا یورو، بلکه با یوآن و روپیه انجام داد. در عین حال، در تجارت ایران با ترکیه و برخی کشورهای دیگر از طلا استفاده شد. همچنین، روش تجربه شده قدیمی بی نیاز از ارز - معاملات تهاتری - نیز به کار بسته شد.

واشنگتن ضمن اعمال تحریمها علیه ایران، ناگهان متوجه شد، که بر سر شاخ نشسته و بن می بُرد. تحریمها علیه جمهوری اسلامی ایران شرکای آن را به امتناع از تسویه پرداختهای خارجی خود با دلار آمریکا تشویق کرد. واشنگتن با برقراری تحریمها علیه ایران در وهله نخست، بازی را به حریف ژئوپولیتیک خود - به چین، بعبارت صحیح تر به ارز چین - یوآن باخت.

واشنگتن سعی کرد مشکل پیش آمده را با تکیه به قدرت نظامی، با حمله برق آسا و جنگ ظفرمند علیه سوریه حل کند، و پس از آن با کاربرد متدهای جنگی ایران را سر و سامان دهد. اما برنامه جنگی آمریکا در ماه سپتامبر سال جاری، پیش از همه، در سایه مواضع پایدار و پیگیر روسیه کنار گذاشته شد. در این مورد باید به واشنگتن سپاسگزار بود که در این شرایط بشدت انعطاف و سرعت عمل نشان داد و از تقابل با ایران به سوی همگرایی روی آورد. در اینجا لازم به تأکید است، که همه مذاکرات در باره برنامه هسته ایران در حد قابل ملاحظه ای فقط یک پوشش برای هدف واقعی واشنگتن بحساب می آید. اما هدف اصلی آن اساساً عبارت است از اعمال کنترل مؤثر بر منطقه خاورمیانه و نزدیک. ایران یک کشور کلیدی در این منطقه است. اگر تا چند سال قبل در تلاش برای اعمال کنترل بر حریم منطقه ژئوپولیتیک خاورمیانه، تصورات مرتبط با نفت و گاز طبیعی جایگاه نخست را احراز میکرد، امروز در شرایط «انقلابات رنگی»، ملاحظات انرژی برای واشنگتن در پس زمینه قرار میگیرد و ملاحظات مالی به خط مقدم انتقال می یابد. واشنگتن قصد دارد استاندارد دلار - نفت را که تقریباً از چهل سال قبل در جهان عمل می کند، حفظ نماید. استاندارد دلار - نفت دقیقاً در اینجا، در خاورمیانه، آن وقت پایه گذاری شد، که عربستان سعودی و دیگر کشورهای منطقه، قراردادهای ویژه با واشنگتن امضاء کردند و در سالهای هفتاد قرن بیستم تصمیم گرفتند هیدروکربورهای خود را فقط بازای دلار آمریکا صادر کنند. امروز اغلب کشورها

به این توافقنامه ها پایبند نیستند، اما در این میان، تهران بطور خودویژه عمل کرد و نفت خود را به یوان، روپیه و سایر ارزهای ملی غیر از دلار آمریکا و یورو فروخت، نفت را با طلا مبادله کرد، و همچنین، نظام معاملات تهاتری را بکار بست.

شروع گفتگوی فعال واشنگتن با تهران باعث واکنش منفی شدید ریاض گردید. ذکر برخی عواقب احتمالی این مناقشه ضروری بنظر میرسد. عربستان سعودی می تواند خیلی زود در آن وضعیتی قرار گیرد، که بموقع خود ایران قرار گرفت: اعمال تحریم برعلیه ریاض. در این صورت، باید واکنش ریاض مورد توجه قرار گیرد. ریاض سعی خواهد کرد تسویه پرداختهای خود را با سایر ارزهای ملی، غیر از دلار آمریکا انجام دهد. ممکن است از ابزارهای آزموده ای مثل طلا و مبادله کالائی استفاده بکند. حرکت بعدی از آن واشنگتن خواهد بود. واشنگتن کوشش خواهد کرد با انتخاب گزینه نظامی، ریاض را به زیر کنترل خود درآورده و به رعایت توافقنامه چهل سال قبل (محاسبه فقط با دلار آمریکا) وادار سازد.

آمریکا به گروهان سیاستهای خاورمیانه ای خود تبدیل شده است. در حین تلاش برای بیرون کشیدن یک پای خود از باتلاق (بازسازی مناسبات با ایران)، روشن شد، که پای دیگرش را فرو می کند (تشدید مناسبات با عربستان سعودی). اما هنوز معلوم نیست، که آمریکائوها به هدف اصلی خود در نزدیکی به ایران دست خواهند یافت یا نه. بعبارت دیگر، آیا تهران اکنون از محاسبات تجارت بین المللی خود با یوان و روپیه امتناع نموده به سوی دلار آمریکا روی خواهد آورد یا نه. بعید است. تهران زمان بازی را طولانی خواهد کرد و دیگر حتی با کمند هم نمی توان آن را به سوی سیستم دلار کشاند.

سیستم سست بنیاد خاورمیانه ای دلار- نفت در برابر چشمان ما به باتلاق لرزان تبدیل میگردد... حوادث خاورمیانه، نشان از آن دارد، که دلار آمریکا به حالت احتضار افتاده است. جالب است که همه اینها در آستانه صدمین سالگرد تشکیل نظام ذخیره فدرال روی می دهد. اگر شکست دلار واقعیت یابد، در این صورت ماشینهای چاپ نظام ذخیره فدرال به آهن قراضه بدل میشوند. از نظام ذخیره فدرال فقط یک تابلو بجا می ماند. شکی نیست، که «قهرمان روز» صدمین سالگرد تولد خود را پشت سر خواهد گذاشت. اما مرگ، قطعا از جانب خاورمیانه بسوی آن خواهد آمد.

توضیحات:

ترجمه هر مطلب، لزوما بمعنی همرائی با همه مفاد آن نیست. کما اینکه در این مقاله، پیش از هر موضوعی، دو نکته نه با واقعیت انطباق دارد و نه با نگاه مترجم:

اول- انعطاف آمریکا در مقابل ایران. آمریکا بعنوان اولین و جنایتکارترین کشور و دولت جعلی در تمام تاریخ جهان بلخاط شمار جنگها و کشتارهای میلیونی، کودتاهای نظامی، توطئه و دسیسه‌گری و مداخله در امور داخلی همه کشورها، نه انعطاف پذیر است و نه ماهیت آن چنین اجازه‌ای را به آن می‌دهد. آمریکا در مقابل ایران تا کنون از خود انعطاف نشان نداده و هیچگاه هم نخواهد داد. علت اصلی رفتار جدید آمریکا در برخورد به ایران این است، که در پی جنگها و رسواییهای پیاپی، بخصوص، در افغانستان، عراق، سومالی، لیبی، سوریه و ... گرگ‌ها را آمریکا از پا افتاده، از شکار عاجز مانده و به توطئه روی آورده است. در نتیجه، در برخورد با ایران، از سالها پیش، با کمک ناتوی رسانه‌ای توانست فضا و زمینه لازم برای بقدرت رسیدن یک جریان لیبرال هوادار کلان سرمایه‌داری را ایجاد نموده و با آن به مذاکره بنشیند. از نگاه مترجم، مؤثرترین برخورد با آمریکا، نه «تعامل» و «نرمش قهرمانانه» (دولا- راست شدن) و برقراری رابطه سیاسی حسنه برای نجات دلارهای بی‌پشتوانه آن، بلکه، تلاش و کمک به تشکیل و تقویت نیروهای مقاومت در خاورمیانه، آمریکای جنوبی و لاتین، آفریقا و آسیا برای بیرون راندن آمریکا، این راهزن مسلح بین‌المللی از مناطق مختلف جهان تا درون مرزهای خود است. تنها در اینصورت است، که دهها میلیون مردم مسلح آمریکا به جان یک درصدهای حاکم آمریکا و جهان (دولت مخفی جهانی) خواهند افتاد؛ حساب آنها را کف دست شان خواهند گذاشت؛ موجبات از هم پاشی کشور مجعول آمریکا و نجات همه بشریت را فراهم خواهند ساخت.

دوم- در مورد سردی مناسبات بین آمریکا و عربستان سعودی، ارزیابی نویسنده بسیار اغراق آمیز است. چرا که عربستان سعودی هیچگاه در مقامی نبوده و امروز هم نیست که با سیاستهای آمریکا مقابله کند. همانطور که جان کری، وزیر امور مداخلات خارجی آمریکا بدرستی اذعان کرد، «سلطنت عربستان سعودی تاج و تخت خود را به ایالات متحده آمریکا مدیون است».

(*) — نظام ذخیره فدرال (FEDERAL RESERVE SYSTEM): یک مجتمع بانکی متشکل از ۱۲ بانک خصوصی آمریکائی از تاریخ ۲۳ دسامبر سال ۱۹۱۳ است، که در حکم بانک مرکزی آمریکا انجام وظیفه می‌کند. به سخن دیگر، آمریکا تنها کشور فاقد بانک مرکزی در جهان است که وظیفه آن، از یکصد سال پیش به بانکهای خصوصی سپرده شده است.

مترجم